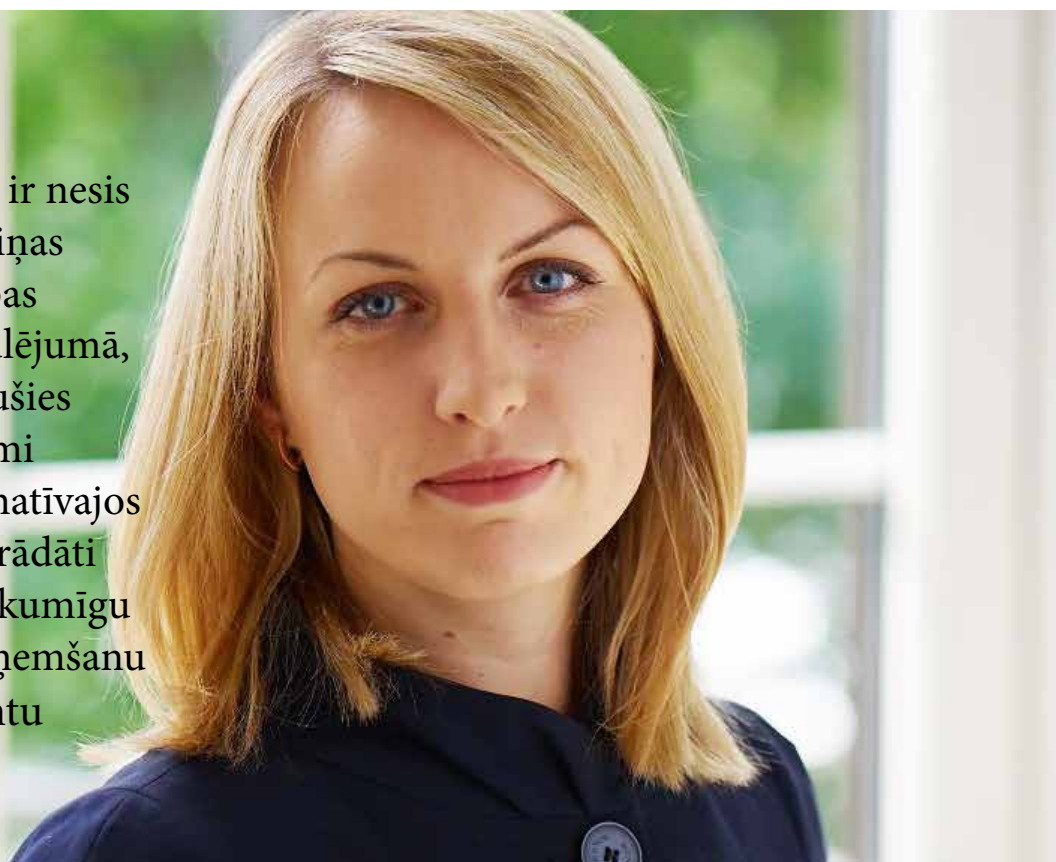

Šogad 1. jūlijs ir nesis būtiskas izmaiņas komercdarbības tiesiskajā regulējumā, tostarp ir stājušies spēkā grozījumi vairākos normatīvajos aktos, kas izstrādāti cīņai pret nelikumīgu kontroles pārņemšanu pār komersantu

Jaunumi dalībnieku sapulču lēmumu apstrīdēšanas kārtībā

Inita Apšeniece zvērināta advokāte

Viens no jaunumiem ir tas, ka likumdevējs papildinājis Civilprocesa likumu ar jaunu nodaļu, kas ievieš īpašu kārtību lietu izskatīšanai par kapitālsabiedrību dalībnieku un akcionāru lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem. Tas ir liels solis pretī šīs kategorijas lietu ātrākai un efektīvākai izskatīšanai, jo līdzšinējais lietu izskatīšanas ilgums (3–5 gadi) bija viens no iemesliem, kāpēc prettiesisku dalībnieku

vai akcionāru sapulču lēmumu apstrīdēšana nedeļa vēlamo rezultātu.

Kas var apstrīdēt lēmumu

Kādos gadījumos komersanti šo jauno kārtību var izmantot? Vispirms jāņem vērā to personu loks, kuras Komerclikuma paredzētajos gadījumos ir tiesīgas celt prasību tiesā par dalībnieku (akcionāru) lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem.

Un, proti, saskaņā ar Komerclikumu 217. pantu SIA ietvaros šādu prasību var celt SIA dalībnieki, valde, padome vai atsevišķi to locekļi. To var darīt gadījumos, ja dalībnieku lēmums vai tā pieņemšanas procedūra ir bijusi pretrunā ar likumu vai statūtiem vai arī ir tikuši pieļauti būtiski pārkāpumi sapulces sasaukšanā vai lēmuma pieņemšanā.

Savukārt atbilstoši Komerclikuma 286. pantam akcionāru sapulces lēmumu

tāpat kā līdz šim var lūgt atzīt par spēkā neesošu akciju sabiedrības padome, valde vai atsevišķi to locekļi, kā arī revidents un jebkurš akcionārs, ievērojot Komerclikuma paredzētos papildu nosacījumus. Šīs personas akcionāru sapulces lēmumu var apstrīdēt, ja tas ir pretrunā ar akciju sabiedrības mērķiem, publiskajām interesēm, likumu, statūtiem vai arī kad akcionāram ir ticis prettiesiski liegts piedalīties sapulcē, iepazīties ar lēmumu projektiem, akcionāru sarakstu vai akcionāru sapulces protokolu un citos gadījumos.

Kādos gadījumos var apstrīdēt lēmumu

Likumdevējs ir noteicis, ka turpmāk lietas par dalībnieku (akcionāru) sapulču lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem skatīs vienīgi Jelgavas tiesa un valsts nodeva par šādu lietu izskatīšanu būs 100 lati. Jaunā kārtība gan nebūs attiecināma uz visiem lēmumu apstrīdēšanas gadījumiem. Tā būs piemērojama, ja tiesai tiks lūgts atzīt par spēkā neesošiem lēmumus, ar kuriem tikušas izdarītas izmaiņas:

- 1) kapitālsabiedrības amatpersonu (valde, padome, likvidators) sastāvā vai valdes locekļu pārstāvības tiesībās,
- 2) sabiedrības pamatkapitāla apmērā,
- 3) sabiedrības statūtos.

Tāpat to varēs izmantot, arī apstrīdot lēmumus par kapitālsabiedrības darbības izbeigšanu vai reorganizāciju, kā arī koncerna līguma noslēgšanu, grozīšanu vai izbeigšanu.

Līdz ar to dalībnieku sapulču lēmumu apstrīdēšana atbilstoši jaunajai kār-

tībai var kļūt aktuāla gadījumos, kad ar nelikumīgu dalībnieku (akcionāru) sapulču lēmumu starpniecību tiek mēģināts pārņemt kontroli uzņēmumā, piemēram, nomainot sabiedrības izpildinstitūciju locekļus vai izdarot būtiskas izmaiņas sabiedrības pamatkapitālā. Gadījumi praksē liecina, ka tas var notikt gan atsevišķu kapitālsabiedrības dalībnieku (parasti mazākuma) aizmuguriskas rīcības rezultātā, gan arī iesaistoties trešajām personām no malas (tā saucamais reiderisms).

Turpmāk tiesai šādas lietas būs jāiztiesā rakstveida procesā, ja vien kāda no pusēm nelūgs vai pati tiesa neizlems nozīmēt lietas izskatīšanu mutvārdos.

Strikti izskatīšanas termiņi

Būtiski, ka Civilprocesa likumā ir ticis noteikts strikts šo lietu izskatīšanas termiņš. Proti, likums paredz atbildētājam tikai 15 dienas paskaidrojumu sniegšanai par prasītāja tiesā iesniegto pieteikumu. Tiesai lieta rakstveida procesā jāiztiesā ne vēlāk kā mēneša laikā pēc atbildētāja paskaidrojumu vai arī prasītāja atsauksmes par šiem paskaidrojumiem saņemšanas dienas.

Likums paredz, ka tiesas spriedums nebūs pārsūdzams apelācijas kārtībā. To varēs pārsūdzēt tikai kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senātā, tomēr arī tur likumdevējs ir noteicis stingrus lietas izskatīšanas termiņus. Kopumā tas nozīmē, ka lietas izskatīšanai Senātā nevajadzētu aizņemt vairāk kā trīs mēnešus.

Jaunais regulējums faktiski vērsts uz to, lai šādu kategoriju lietas varētu tikt

izskatītas apmēram pusgada laikā. Tas ir daudz īsāks laika posms nekā šādu pašu lietu izskatīšana tiesās vispārējā kārtībā aizņēma līdz šim.

Jauni pagaidu aizsardzības līdzekļi

Kas ir būtiski – likumdevējs ir paredzējis jaunus pagaidu aizsardzības līdzekļus, kurus prasītājs reizē ar pieteikuma iesniegšanu tiesā var lūgt noteikt savu tiesību pārkāpuma gadījumā. Pagaidu aizsardzības līdzekļi ir aizlieguma atzīmes ierakstīšana komercreģistrā un aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības. Tā ir iespēja apturēt prettiesiski pieņemtā dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmuma darbību, kamēr stājas spēkā galīgais tiesas nolēmums.

Turklāt pēc lietas dalībnieka lūguma tiesai ir dota iespēja noteikt, ka pirmās instances tiesas spriedums stājas spēkā nekavējoties pēc tā pieņemšanas. Tas iespējams lietās, kurās sevišķu apstākļu dēļ sprieduma izpildes novilcināšana var radīt ievērojamus zaudējumus piedzinējam vai arī pati piedziņa var kļūt neiespējama. Vienīgi jāņem vērā, ka tādos gadījumos piedzinējam ir jādod pretī pienācīgs nodrošinājums – gadījumam, ja nu kasācijas instances tiesa pirmās instances tiesas spriedumu pilnībā vai daļā atceltu.

Jācer, ka likumdevēja realizētā reforma būtiski mazinās negodprātīgo personu vēlmi operēt ar prettiesiskiem dalībnieku sapulču lēmumiem un jaunais regulējums būs efektīvs palīgs cīņā pret nelikumīgiem komersantu pārņemšanas mēģinājumiem. ○

C.J.
O. Cers & J. Jūrkanis

zvērinātu advokātu birojs

ZAB "O. Cers un J. Jūrkanis"
Strēlnieku iela 9-4, Rīga, LV -1010, Latvija
Tālr. +371 67365865; E-pasts: birojs@advokati-cj.lv; www.advokati-cj.lv

